

VIZEINK VÉDELME (A BÜKKI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG MŰKÖDÉSI TERÜLETÉN)

Századunk első évtizedében szélsőséges klimatikus viszonyokat tapasztaltunk. Szembesültünk a meteorológiai tényezők (pl. csapadék, hőmérséklet) nagy mennyiségéből vagy éppen hiányából, rekord értékeiből fakadó károkkal. Nemcsak az ember által kialakított környezet volt veszélyben, hanem a természeti értékeinkre is negatív hatást gyakorolt az átlagostól eltérő időjárás.

Felszíni vizeink a 2000-es évek szélsőséges csapadék járására a folyásviszonyaik nagymértvű ingadozásával válaszoltak. A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság működési területén az utóbbi években egyes patakok tartósan kiszáradtak, mások folyókká duzzadtak a lezúduló esők hatására. Az utóbbiak kapcsán vízrendezési programok indultak kormányzati, társadalmi támogatottsággal és komoly pénzügyi háttérrel. A programok elsődlegesen a lakosság élet- és vagyonvédelmét hivatottak ellátni, de mindenképpen az élővilág-védelmi szempontok figyelembevételével. Álláspontunk szerint a vízügyi beavatkozások a természetvédelmi célokkal legtöbb esetben összhangba hozhatók.

A vízfolyásokra vonatkozó természetvédelmi célok a következőkben foglalhatók össze.

A **patakok folyásjellegének megtartásával** a vízi élőlényeknek megfelelő életteret biztosíthatunk. Ennek függvényében fontos a patakjaink kanyargós, valamint medencés-gázlós rendszerének meghagyása forrástól a betorkolásig.

1. kép

A meanderező és a medencékkel, átfolyásokkal rendelkező patakok változatos élőhelyek

2. kép

Az egyhangú meder kialakítás a vízi élettér elnéptelenedését okozza és a víztisztulás folyamatát gátolja

A **mederrendezési munkálatoknál** a lefolyást akadályozó tényezőként értékelik a fákat, bokrokat. Megfigyeléseink szerint a patakmenti tarvágások után a hátrahagyott vágási törmelék és a felnövő magaskórós növényzet együttesen jelentősebb víz visszatartó erővel rendelkezik, mint az eredeti vegetáció. Az inváziós fajoktól* mentes természetes növénytársulások** hozzájárulnak a víztér egészséges működéséhez és táj esztétikai szempontból is kívánatosak.

* pl. vadcsicsóka fajok, kanadai aranyvessző, fehér akác és gyalogakác, zöld juhar

** pl. füzes és éger ligetek, magassásos vegetáció

3.kép

A parti növényzet árnyékoló hatást biztosít, ezáltal a mikroklímának és víz hőmérsékletének fontos szabályozója

4. kép

A növényzet kíméletlen irtása által a fény- és hőviszonyok jelentősen megváltoznak

A **kotrás munkáknál** sajnos nemcsak a „nemkívánatos” aljzat kerül eltávolításra, hanem a mederben található növényzet is. A fák és a parti lágyszárúak alámerült részei megtapadási felületet biztosítanak a szűrő (filtráló) mikroszkópikus szervezeteknek, valamint élő- és szaporodó helyei a gerinctelen és gerinces fajoknak. A kotrások szakaszos vagy egy partot érintő kivitelezésével az élőhely védelme és az árvízvédelem is megvalósulhat.

5. kép
A belógó gyökérszet kiváló búvóhely
és nagy filtrációs felületet biztosít

6. kép
A víznövényzet szaporodási felületként is jelentős szerepet tölt be

7. kép

A kotort rézsún nem telepednek meg a lefolyást jelentősen lassító inváziós növények, ha a rendszeres kaszálásról gondoskodunk

A **meder kibélelése és a rézsúk partvédelme** főleg belterületi szakaszokat érintően lényeges kérdés. A gabionos (kőkosaras) partfal védelem az eredeti mederaljjal kedvezőbb élőhely, mint a betonozott meder és az áradások gyors levonulását is biztosítja.

8. kép

A parti növényzet által birtokba vett gabionok illeszkednek a tájképbe

A **folyáslassító műtárgyak** tervezésénél figyelembe kell venni az élőlények mozgását, ami a forrás és a befogadó irányába egyaránt végbemegy.

9. kép

Az ún. surrantók a migrációs folyamatokhoz megfelelő vízszintű folyás állandóságot biztosítanak kisvizes időszakokban

9. kép

A vidra fokozottan védett és közösségi jelentőségű (Natura 2000) faj, szívesen tartózkodik belterületi vizeinknél

Ne feledjük, hogy a belterületi szakaszokon is élnek a jogszabályok által védett és fokozottan védett állatfajok. Élőhelyük állapotának változásait monitoring rendszerű zoológiai (pl. haltani) kutatásainkkal kísérjük figyelemmel. Az aktuális faj-elterjedési adataink függvényében érdemi javaslatokat tehetünk a vízügyi beruházások természetbarát kivitelezésére. Kérjük, hogy a tervezés időszakában keresse a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, mint természetvédelmi kezelő szerv munkatársait.

Írta és összeállított: Diczházi István

Fotókat készítette: Diczházi István, Komlós Attila